

EPLÉNYI ANNA – VARGA VIRÁG

GYIK40 – Az Alkotás Csodakamrája!

40 éves a Gyermekek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely

PEDAGÓGIAI JELENETEK

„A művészet nem csodálnivaló, megközelíthetetlen valami, hanem saját problémáinkra – érzelmi, múlt, jellem – választ adó nyelv, ha élünk eszközeivel.”
(Szabados Árpád)

Felszabadultság, figyelem, saját és mások értékeinek tudatosítása, reményteli, megfoghatatlan, elementáris. Elálmélkodás, útkeresés, magamra találás. Szárny, mag, gyerekkéz, alkotás, derű, szabadság, NAGYON-KOMOLY-JÁTÉK¹

A GYIK-Műhely negyven éves lett. Négy évtizede ad helyet (micsoda helyet!) a Műhelynek a Magyar Nemzeti Galéria, támogatva a Nagyon Komoly Játékot. Két jubileumi kiállítást rendeztünk ebben az évben a gyerekek munkáiból (FUGA Budapesti Építészeti Központ, Deák17 Gyermekek és Ifjúsági Galéria), ahol a Műhely tanárai előadásokon és szakmai konferencián mutatták be a csoportok munkáját, tapasztalataikat a művészettel nevelés terén.

Az ünnepre megjelent a TÁJ-TÉR-TÁR, egy 40 kreatív térjátékot bemutató gyűjtemény, ami a megújult honlappal (www.gyikmuhely.hu) és egy új online fel-

¹ Ezeket a szavakat, gondolatokat kapta ajándékba a GYIK-Műhely negyvenedik születésnapjára egykori tanítványaitól. Az ajándék további szócsokei az írás további részei között.

adattárral (www.gyik365.hu) együtt segíti a GYIK iránt érdeklődő tanárok, szülők tájékozódását.

A GYIK365 weboldal a Műhely ötlet-kalendáriuma, ami az eddigi GYIK-könyvekénél gazdagabb képanyaggal mutat be konkrét feladatokat, lehetőséget nyújtva a vizuális neveléssel foglalkozóknak, hogy jobban belelássanak a GYIK-es munkamódszerekbe.

Szabadság, kreativitás, együtt, frissesség, színesség, alkotóerő, barátok. Varázslat, inspiráció, kultúra, alkotófolyamat, közösség, moduláris tér, tapasztalat.

Négy CSODAKAMRÁRA utal a jubiláló kiállítás címe. Az egyik a múzeum, a Nemzeti Galéria, mint az egykori *wunderkammerek* utódja, a másik a Műhely maga, mint változatos anyagok kimeríthetetlen lelőhelye.

A harmadik, belső kamra a gyerekek gondolatainak, ötleteinek, fantáziájának tára, a negyedik kamra pedig a családi otthon, ami a hazavándorló alkotások megjelenésével a gyermek gondolatainak tükrévé válik.

A GYIK-szellemiség kialakulásában hatalmas szerepe van a helyszínnek. Az itteni alkotótevékenység és szemlélet az évek során teljesen összemósódott a hely adottságaival.

Műhelyünk egy majd kétszáz négyzetméteres egybefüggő nagy terem, csodálatos terasszal a várra, a városra, a világra, amit meg is festünk innen minden nyáron.

A falakat beborító óriási polcrendszeren kincsek, több tekericsnyi használaton kívüli mozifilm és térszövegre még kiválóan alkalmas magnószalag mellett képkeretdara-

bokat, hálókát, drótokat, ládányi agyagot, textileket, kagylókat és régi számítógépbelsőket találni rajtuk, a festékek és pigmentek, mindenféle papírok, színes magazinok mellett.

A belső tér mindig máshogy rendezett mobil elemei (asztalok, klasszikus GYIK-székek, paravánok), a szabadpolcokon megjelenő gyermekmunkák, a plafonról belógó óriási installációk éppen annyira inspirálóak, mint az alkotói légkört segítő piszkos, kaotikus műterem-hangulat.

Varázslat, elbűjás, kacagás, ösztönművészet, mese, megnyugtató káosz. Kutyavilág, Gyakran Ismételt Válaszok. Pezsgés, nyüzsgés, alkotás, gyerekközpontúság.

A GYIK nem pusztán vizuális nevelési Műhely. Kezdetektől fogva célja az „egészember” nevelése a gyerekek alkotási folyamatokba való bevonásával, saját alkotói, világ-felfedezői kíváncsiságuk táplálásával.

Teret ad a gyermeki létezésnek, anyagokat és eszközöket, megoldandó problémákat és inspirációs kiindulópontokat kínál, melyekből szabadon gazdálkodhatnak saját kérdéseik és megoldásaik szerint.

A GYIK lényege 40 éve a kreatív ötletekben rejlik, a hétről-hétre, évről-évre változó, nem ismétlődő, sokszínű, eredeti, egyedi kitalációkban. Mindez épülhet képzetársításokra, kortárs és művészettörténeti problémafelvetésekre, adaptációkra, izgalmas anyagokra, játékokra, mesefűzésre, drámára, zenére vagy egy erős empirikus élményre – mindig az itt dolgozó művész-tanárok személyiségének és szakmai háttérének függvényében.

Olyan vizuális kérdésfelvetésekben és alkotásminitázatokban gondolkodunk, amelyeket a különböző életkorú diákok a maguk szintjén tudnak megoldani. A kreatív problémákon felnövő fiatalot éppen a szabad képzetársítások, és a kortárs művészeti problémamegoldáshoz vezető

egyéni útkeresés segítheti későbbi szakmájában. Élmenygazdag hivatása során pedig mindeközben maga is saját életének „kortárs műalkotásait” hozza létre.

„Képzőművészettel foglalkozunk itt, nem kizárólag jó adottságú gyerekekkel, hiszen az ő céljuk sem az, hogy majdan képzőművészeti pályára menjenek. Csúpn olyan feladatokat, feladatsorokat dolgoztunk ki számukra, amelyek segítenek kimunkálni bennük – lehetőleg életreszólóan – a vizuális megismerés és kifejezés igényét.” – írta Szabados Árpád, a GYIK alapítója 1978-ban, az akkor három éves Műhelyről.

Határtalan, kavalkád, álom, össze-rezzenés, remegtet, levegő, tér, élmény, búcsú, jelek, jelszótár, jelrajzok, jelszobrok.

Mindebből kirajzolódik, hogy miért nehéz a GYIK-Műhelyt részletes módszertani, leírható, átadható formulává egyszerűsíteni. A művész/tanár alkotói szabadsága a gyermek alkotói szárnyalásának záloga. Mégis, a negyvenedik születésnapra megpróbáltuk néhány kulcsszóban megfogalmazni a Műhely alapelveit:

1. Nyitány

A foglalkozások általában egy ELÁMÉLKODTATÓ nyitánnyal kezdődnek: egy titok, egy mese, egy kérdés, ami csodálatot kelt, egy lenyűgöző FELISMERÉS, ami leveszi a gyerekeket a lábukról és egyben LELKESÍTŐ-INSPIRÁLÓ ERŐVEL hat. Ennek kialakításában sokat segít az a sokfunkciójú, átrendezhető, óriási tér, amelyben dolgozunk.

2. Káosz

Mint általában a legtöbb műhely, a GYIK is RENDETLEN, kissé piszkos, festékes, ragasztós. A bútorok, az asztalok, a tárgyak hétről hétre elmozdulnak, sosem ugyanaz a kép fogadja a gyerekeket, ami a SZOKATLANSÁG erejével hat. A faltól-falig földtől-plafonig érő polcokon a változatos alapanyagok látványa már-már KAOTIKUS, ám ösztönzi a képzetársításokat, a felszabadult alkotást.

3. Összekapcsolódás

A kiindulás kapcsolódjon egy, a gyermekek számára ismert képi alapfogalomhoz, térérzethez, saját tapasztaláshoz, amely megadja a RÁHANGOLÓDÁS, ÖSSZEKAPCSOLÓDÁS hátterét, de törekedni kell arra is, hogy a KONKRÉT fogalomtól elvonatkoztatva az ABSZTRAKCIÓ felé lépünk tovább.

4. Kortárs adaptációk, nyitott feladatok

Gyakran inspirálódunk kortárs művészeti, építészeti, street-art, land-art problémafelvetésekből, alkotásokból, de azokat SAJÁT

KÉPÜNKRE alakítjuk, sosem másoljuk (sokszor a gyerekek csak utólag látják meg ezeket). Nem célunk, hogy egyforma végeredmények szülessenek, saját megoldásaik keresésére ösztönözzük a gyerekeket.

5. Empirikus

Nagy hangsúlyt fektetünk az érzékszervi, empirikus szinesztézia-tapasztalatokra a felvezetésnél és később az alkotás folyamán is. A BELEFELEDKEZŐ MUNKA-ÉLMÉNY felszabadító, személyiségformáló hatása így válik fontosabbá, mint maga a végeredmény.

6. Inspiráló anyagok

A szokatlan anyagok hasznos téri tapasztalásokra és különleges kísérletekre adnak lehetőséget. Törekszünk az izgalmas állagú, textúrájú anyagok kombinációjára, lomtanított, újrahasznosítható kincsek alkalmazására (habkarton, plexi, betonhab-tégla, balsafa, purhab, tükör, bambuszroló, oázis).

7. Anyagok hangolása

Egy jó művészi kérdésfeltevéshez finoman és szakszerűen kell a megfelelő alapanyagot „hangolni”, kiválasztani, de ugyanakkor egy különleges tárgy is inspirálhatja a végeredményt, ha abban meg tudjuk pillantani az alkotói problémát.

8. Bátor eszközhasználat

Amilyen hamar csak lehet, felnőtt eszközöket adunk a gyerekek kezébe, a félkész hobby-technikák alkalmazása helyett az **ÖNÁLLÓ MÓDSZERREL** alkotáson van a hangsúly. A kompozíció harmonikus, esztétikus alakulását elősegítendő néha finom technikai, sorrendiségi, anyaghasználati korlátokkal irányítunk.

9. Extrém/efemer

Gyakran alkalmazunk extrém nagy/kicsi méreteket, testfestést, közös **PILLANAT-ALKOTÁST** hozunk létre, izgalmas installációkat, fényjátékokat a térben. Ezeket nem lehet hazavinni, így élményként maradnak meg a gyerekek számára. A nyári táborokban a **LANDART** és **STREET ART** akciók is előtérbe kerülnek.

10. Animáció/intermédia

A (minden)kori technikai fejlődést követve alkalmazzuk az egyre bővülő (régi és új) kép-hang-látvány-alakító eszközöket, próbáljuk azokat is kreativitással magunkra szabni: camera obscurát és fotogramokat készítünk, dia- és írásvetítőt, fénymásolót használunk, kisfilmeket és stop-motion animációkat rendezünk, minikamerával

járjuk be a magunk építette kisebb-nagyobb tereket. Telefonnal fotózunk, interaktív projektoros játékokat játszunk, társítva a digitális technikákat a kézzel készített rajzokkal, festményekkel, szobrokkal, mobilokkal.

11. Komplexitás

A történetfűzéseket, térképek, meseutak, csodakamrák készítését különösen kedveljük, mert lehetővé teszik több kisebb feladat összekapcsolását. A folyamatsorok tartalmi és kreatív összetettsége **IZGALMAS KREATÍV PLATFORMOT** ad.

A GYIK-Műhely szeretettel várja a csatlakozni kívánó gyerekeket, az érdeklődő szülőket és a vizuális nevelés iránt érdeklődő művészeket, tanárokat!

